

WERKGELEGENHEID GROEIT IN MINDER VERSTEDELIJKTE GEBIEDEN

Ida Terluin

De term 'plattelandseconomie' is geen vastomlijnd begrip. Afhankelijk van de vraagstelling kunnen verschillende omschrijvingen van plattelandseconomie toegepast worden. In deze studie wordt het platteland beschouwd als een gebied dat functioneert als economische eenheid met zowel een agrarische en industriële sector als een dienstensector. Deze definitie sluit aan bij de *Agenda voor een Vitaal Platteland* van het Ministerie van LNV, waarin het platteland wordt gezien als een plaats om te leven, te werken en te genieten. Dit artikel beschrijft de Nederlandse plattelandseconomie aan de hand van enkele sociaal-economische indicatoren in de 40 zogenoemde COROP-gebieden. COROP-gebieden kunnen worden beschreven als functionele regio's, arbeidsmarktgebieden waarin de meeste mensen zowel hun woonplaats als ook hun werkplaats hebben.

Drie groepen regio's

Op basis van hun bevolkingsdichtheid zijn de 40 COROP-gebieden in dit onderzoek ingedeeld in drie groepen: minder verstedelijkte regio's (<250 inwoners per km²), verstedelijkte regio's (250-1.000 inwoners per km²) en sterk verstedelijkte regio's (>1.000 inwoners per km²) (figuur 1). De groepen van minder verstedelijkte regio's en verstedelijkte regio's bestrijken elk zo'n 45% van de oppervlakte van Nederland; de sterk verstedelijkte regio's beslaan de resterende 10% (tabel 1). Ongeveer de helft van de Nederlandse bevolking woont in de verstedelijkte regio's, zo'n 30% in de sterk verstedelijkte regio's en bijna een vijfde in de minder verstedelijkte regio's. De verdeling van de werkgelegenheid over de drie groepen sluit vrijwel naadloos aan bij de bevolkingsverdeling. De verschillen in werkloosheidspercentages tussen de drie groepen zijn daarom niet groot (tabel 2).

Tabel 1 Aandelen (%) van de drie groepen van COROP-regio's in enkele sociaal-economische en agrarische kengetallen en absoluut voor Nederland, 2002 en 2003

	Verdeling (%)			Nederland (absoluut)
	Minder verstedelijkte regio's	Verstedelijkte regio's	Sterk verstedelijkte regio's	
<i>Sociaal-economische, 2002</i>				
Oppervlakte	43	48	9	33.800 km ²
Bevolking	19	52	29	16,1 mio
Werkgelegenheid	19	52	30	7.140.00
<i>Agrarisch, 2003</i>				
Landbouwbedrijven	34	56	10	85.500
Cultuurgrond	50	44	6	1.930.000
Runderen	40	56	4	3.760.000
Varkens	18	81	1	11.170.000
Pluimvee	36	63	1	81.230.000

Bron: Terluin et al. (2005).

Groei werkgelegenheid, bevolking en economie

In de periode 1996-2002 groeit de werkgelegenheid in alle drie groepen. In de minder verstedelijkte regio's was deze groei met 2,7% per jaar het hoogst. Ondanks deze groei lag het werkloosheidspercentage in deze regio's in 2002 nog een fractie boven dat in de andere gebieden (tabel 2). Om eventuele sociaal-economische verschillen tussen de drie groepen regio's te kunnen bepalen, zijn de 40 COROP-gebieden nog

eens gerangschikt op basis van hun werkgelegenheids groei in de jaren 1996-2002 in dynamisch, gemiddeld en achterblijvend (figuur 1). Ook bij deze classificatie vertonen de dynamische, minder verstedelijkte regio's de hoogste groei. In alle drie groepen van achterblijvende regio's is echter ook sprake van werkgelegenheids groei. De jaarlijkse bevolkings groei lag in de jaren 1990-2002 in de minder verstedelijkte regio's boven die in de sterk verstedelijkte regio's. Ook in alle achterblijvende regio's nam de bevolking toe. De economische groei was in de periode 1996-2002 in de minder verstedelijkte regio's echter wat lager dan in de twee andere groepen. De leeftijdsopbouw is in de drie groepen vrijwel identiek, waaruit blijkt dat vergrijzing zich in alle groepen in dezelfde mate voordoet. Het besteedbare inkomen per hoofd van de bevolking in de minder verstedelijkte regio's was in 2000 iets lager dan dat in de andere twee regio's. Dit verschijnsel doet zich vrij algemeen voor in de OESO-landen. Bedacht moet worden dat de kosten van levensonderhoud in de minder verstedelijkte gebieden doorgaans ook wat lager zijn, onder andere door lagere huizenprijzen.

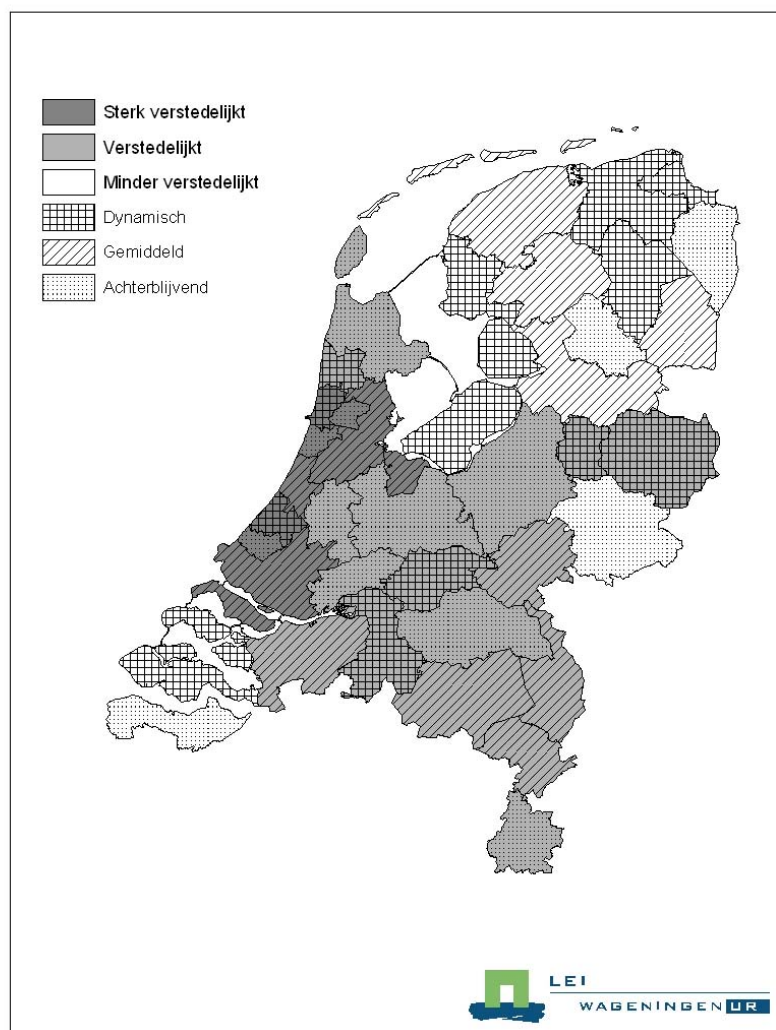
Tabel 2 Enkele economische kerngegevens in de drie groepen van COROP-regio's, verschillende jaren

	Minder verstedelijkte regio's	Verstedelijkte regio's	Sterk verstedelijkte regio's	Nederland
Groei, 1996-2002 (% per jaar)				
Werkgelegenheid	2,7	2,3	2,4	2,4
Dynamisch	3,7	3,0	3,3	
Achterblijvend	1,4	1,9	1,2	
Bevolking	0,8	0,7	0,6	0,7
Dynamisch	1,4	0,5	1,8	
Achterblijvend	0,2	0,7	0,1	
Economie (reëel)	2,2	3,0	2,9	2,8
65-plussers in de bevolking (%), 2002	14	13	14	14
Werkloosheid (%), 2002	2,6	2,1	2,4	2,3
Besteedbaar inkomen per hoofd (x 1.000 euro), 2000	10	11	12	11
Totaal nge, 2003	2.235.293	3.594.299	1.382.472	7.212.064
Gemiddelde bedrijfsgrootte (nge), 2003	80	78	104	84
Afname landbouwbedrijven (% p.j.), 1996-2003	-3,4	-3,7	-4,5	-3,7

Bron: Terluin et al. (2005).

Geen grote verschillen tussen regio's

Uit de analyse blijkt dat de sociaal-economische verschillen tussen de drie groepen regio's beperkt zijn. Ook hebben de indicatoren dusdanige waarden dat deze vooralsnog geen aanleiding geven tot bezorgdheid. Verder komt naar voren dat de daling van het aantal landbouwbedrijven niet leidt tot grote werkloosheid. Arbeid die uit de landbouwsector verdwijnt, kan kennelijk vrij gemakkelijk geabsorbeerd worden door de overige economische sectoren.

Figuur 2 Minder verstedelijkte, verstedelijkte en sterk verstedelijkte COROP-regio's in Nederland
Bron: Terluin et al. (2005).

Veel landbouw in verstedelijkte regio's

Ruim 55% van de landbouwbedrijven bevindt zich in de verstedelijkte regio's, 34% in de minder verstedelijkte regio's en 10% in de sterk verstedelijkte regio's (tabel 1). Het totaal aantal nge's is in de verstedelijkte regio's daarom ook het hoogst, ruim 3,5 miljoen, ongeveer de helft van het totaal aantal nge's in Nederland in 2003. Tussen 1996 en 2003 was de afname van het aantal landbouwbedrijven in de sterk verstedelijkte gebieden iets groter dan die in de andere twee regio's (tabel 2). Meer dan 80% van de landbouwbedrijven in de minder verstedelijkte regio's houdt zich bezig met akkerbouw, melkveehouderij of andere graasdierhouderij. In de verstedelijkte regio's is dit aandeel bijna 60% en in de sterk verstedelijkte regio's nog maar zo'n 40%. De landbouw in de minder verstedelijkte gebieden heeft daarmee een veel sterker grondgebonden karakter dan in de twee andere groepen. De verstedelijkte gebieden onderscheiden zich door een relatief hoog aandeel van intensieve veehouderijbedrijven: ruim 10%. Meer dan de helft van de

landbouwbedrijven in de sterk verstedelijkte regio's zijn tuinbouwbedrijven. Deze gebieden kennen daarom ook de hoogste productie per hectare, wat ook terug te vinden is in het gemiddelde aantal nge's per bedrijf. Dit is in de sterk verstedelijkte gebieden 104, tegenover 80 en 78 in de minder verstedelijkte en de verstedelijkte gebieden (tabel 2).

Ondanks de verschillen in bedrijfstypen tussen de drie groepen, is de landbouw overal de grootste grondgebruiker: zelfs in sterk verstedelijkte regio's is het landbouwareaal ruim twee keer zo groot als het bebouwde areaal.

Meer informatie:

Rapport 4.05.04 *De plattelandseconomie in Nederland; een verkenning van definities, indicatoren, instituties en beleid*